

3. Husev V. E. Vozhdenye «strelu» («sulu») v Vostochnom Polese. *Slavianskyi y balkanskyi folklor: Dukhovnaia kultura Polesia na obshcheslavianskom fone* / Otv. red. N. Y. Tolstoi. Moskva : Nauka, 1986. S. 63–76.
4. Danylo E. S. Staroobriadchestvo na Yuzhnom Urale: ocherky ystoriy y traditsyonnoi kulturu. Ufa, 2002. 244 s.
5. Kartsev V. H. Relyhyoznyi raskol kak forma antyfeodalnoho protesta v ystoriy Rossyy. Ch. 1-2. Kalynyn: Yzd-vo KHU, 1971. Ch. 1. 160 s.; Ch. 2. 280 s.
6. Lyleev M. Yz ystoriy raskola na Vetke y v Starodube XVII–XVIII vv. Vup. 1. Kyev, 1895. S. 262–263.
7. Pruhavyn A. S. Raskol y sektantstvo v russkoi narodnoi zhyzny. Moskva : Typ. Y. D. Sytyna, 1905. 94 s.
8. Smyrnov P. S. Znachenye zhenshchynu v ystoriy russkoho staroobriadcheskoho raskola. *Khrystyanskye Chteniya*. 1902. № 3. S. 326–350.
9. Staroobriadchestvo. Lytsa, predmetu, sobutyia y symvolu. Oput tntsyklopedycheskoho slovaria. Moskva : yzd-vo zhurnala «Tserkov», 1996. 316 s.
10. Tykas Ch. O. Zhenshchyna v bespopovskom staroobriadcheskom soobshchestve vo vtoroi polovynе XIX – nachale XX vekov (po materyalam S.-P., Novh., Voloh. y Olonetskoi hub.) : avtoref. dyss... kand. ystor. nauk: 07.00.07 – etnografyia, etnologiya y antropologiya. Sankt-Peterburh, 2011. 27 s.

GENDER ASPECTS OF STUDYING THE PEOPLE'S TRADITION OF THE OLD BELIEVERS OF BESSARABIA

Kaplun Tariana – Candidate of Art, Associate Professor, National Humanities, Odessa

The role of women in the old believer environment is very significant. It is the woman who is the keeper of ancient folk traditions that have retained their connection with ancient Russian roots. The significance of the Old Believer woman is especially clearly manifested in the preservation of the genres of spiritual verse, wedding and calendar song and folk culture of the Old Believers. Women-Old Believers of Bessarabia fully preserved the indicated genres in their folklore, representing the rich spiritual world of the Old Believers.

Key words: old believers of Bessarabia, old believers woman, feminine principle, folklore traditions of old believers, spiritual verse

UDC [781.7+784.4]

GENDER ASPECTS OF STUDYING THE PEOPLE'S TRADITION OF THE OLD BELIEVERS OF BESSARABIA

Kaplun Tariana – Candidate of Art, Associate Professor, National Humanities, Odessa

Old Belief is a special cultural phenomenon, manifested in the preservation of the main typological properties of the culture and life of pre-Petrine Russia – from religious, ideological and ritual to material and everyday life.

Research methodology. The author in the article relied on the methods of folkloristics in reliance on expeditionary material.

Results. The role of women in Old Believer society for various historical and psychological reasons has always been high and largely determined the atmosphere of spiritual life in a society in the early periods of the history of the Old Believers, and in later times. Familiarity with the folklore tradition of Bessarabian women-Old Believers, which is represented by different genres of calendar-ritual, family-household and epic groups, convincingly demonstrates the high degree of influence and importance of the role in preserving folk culture in modern women of Old Believers. In the life and work of women of the Old Believer tradition, the paradigmatic characteristics of the Slavic woman and Slavic culture in general are highlighted, which are especially acute in extreme states of suffering and compassion.

Novelty. for the first time in domestic science, the features of the manifestation of the creative beginning of women-Old Believers in the field of folklore were revealed.

Key words: old believers of Bessarabia, old believers woman, feminine principle, folklore traditions of old believers, spiritual verse.

Надійшла до редакції 1.12.2021 р.

УДК 316.7:355.015](477)(045)

ІНТЕГРАЦІЯ ЯВИЩА «ВОЄННА КУЛЬТУРА» У МЕЖАХ КУЛЬТУРИ СОЦІУМУ

Чуприна Юлія Віталіївна – аспірантка,

Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

<http://orcid.org/0000-0003-4893-7313>

<https://doi.org/10.35619/ucpmk.v39i.497>

julie.chupryna@gmail.com

Представлений авторський погляд на явище «воєнна культура» як на одну з частин дослідження культурного виміру феномена війни. Воєнна культура розуміється як один з елементів загальної (глобальної) культури, яка вміщає явище війни, охоплюючи як практичні питання її підготовки та ведення, так і зразки та

форми мислення, а також її символічний і семіотичний вирази. Ґрунтуючись на широкому розумінні поняття культури, що стосується всіх галузей людської життєдіяльності, вона також пов'язана з війною та її сприйняттям, спільного для всього суспільства. Воєнна (мілітарна) культура містить такі різноманітні елементи, як матеріальні об'єкти, технології, манери, звичаї, погляди, вірування, ритуали, знання та символи. За допомогою поділу воєнної культури на три сфери – матеріальну, організаційну та нематеріальну вдається дослідити динаміку цього явища, вивчити взаємовплив між його елементами, що ведуть до структурних змін всередині широкомасштабного явища культури.

Ключові слова: війна, культура, воєнна культура, соціум, культура соціуму.

Актуальність теми. У сучасному світі культура стає ключем, за допомогою якого відкривається розуміння внутрішньої логіки війни, її форм та патернів, що застосовуються для ведення бойових дій. Культура містить результати будь-якої цілеспрямованої діяльності, а не лише творчої; культура не обмежується наявністю позитивного ідеалу, а проявляється й у негативних сторонах життєдіяльності людей. Представники психологічної антропології розуміють під культурою не лише матеріальні речі чи засоби діяльності будь-якої соціальної спільноти, але й спосіб життя цієї спільноти, соціально стандартизовану поведінку її членів (Е. Фром, М. Вебер, Р. Мертон). Соціологи розглядають культуру як підсистему, що регулює соціальну взаємодію між індивідами та соціальними групами (М. Адлер, Т. Парсонс), а культурологи вбачають у культурі семіотичну систему, що включає різні види знаків та знакових систем тощо (Ю. Лотман, А. Гуревич). Подібне розуміння культури дозволяє вмістити і її воєнну складову [2]. Особливо показовим фактором є той, що саме завдяки воєнній культурі можна прослідкувати етапи трансформації явища війни від класичних «позиційних» воєн до воєн «нового типу», зокрема таких як інформаційні чи гібридні війни. З цього приводу С. Меснер писав: «Кожній фазі розвитку людської моралі відповідає особливий стиль війни» [8], тому розуміючи особливості даного явища та його інтеграцію у соціальне поле культури, можна передбачити дії всередині військових структур та запобігти відповідних мілітаризованих наслідків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізом та дослідженнями вищевказаної проблематики займалися такі науковці, як В. Бажуков, А. Вагтс, В. Гамов, Й. Гезинга, В. Гребеньков, К. Лоренц, В. Меснер, Е. Ользацька та ін. Указані вчені займались методологічною проблематикою явища «воєнна культура», досліджували його історичні віхи, інтерпретації, а також структурні елементи та особливості функціонування в середині соціальної культури. Польська дослідниця Е. Ользацька у своїй праці «Війна і культура» [11] наголошує на тому, що воєнна культура – частина загальної культури, що охоплює весь спектр людських напружень, пов'язаних із веденням і сприйняттям явища війни. Саме завдяки культурологічному інструментарію у дослідженнях поняття війни вдається відстежити динамічну адаптацію елементів мілітарної культури до політичного, економічного, соціального та культурного середовища. Російський теоретик В. Бажуков сприймає воєнну культуру як систему цінносно-нормативних, духовно-ідеологічних і знаково-символічних елементів, що забезпечують мотивацію та регуляцію військової діяльності різних суб'єктів. Важливою складовою воєнної культури є осмислення протилежних категорій: життя і смерті, а також тісно пов'язаних із ними інших етичних понять: честі, гідності, мужності, героїзму та їх антиподів, які в екстремальних умовах воєн та військових конфліктів виявляються найяскравіше [1, 2].

Німецький історик А. Вагтс, який займався питаннями мілітаризму та воєнної історії загалом вказує на початки формування мілітарної культури та ставлення суспільства до неї, слушно підкреслюючи той факт, що саме завдяки спільності, у ширшому сенсі – громадянському суспільству формується образ даного типу культури, підтримуються або засуджуються такі етичні категорії як героїзм, жертвність заради країни, військова доблесть та ін. [12].

Мета статті полягає у дослідженні різновекторного явища «воєнна культура», його методологічних засад, а також особливостей інтеграції у культуру загалом.

Відповідно до мети статті були поставлені й *завдання*, а саме:

- розкрити значення поняття «воєнна культура»;
- дослідити ступінь інтеграції даного поняття до культури загалом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Воєнна (мілітарна) культура – це сукупність ідей, переконань, упереджень, які визначають дії військових організацій, що керуються державою. Окрім цього, воєнна культура регулює внутрішні умови, що надають особливого характеру військовому організму та визначають спосіб та форму проведення військових операцій. Ці умови включають критерії відбору та просування по службі, підготовку, освіту, пріоритет у розподілі ресурсів й використанні технологій, а також лексику воєнних переговорів. Воєнна культура виступає ще й частиною загальної культури, пов'язаної з підготовкою та застосуванням засобів збройного насильства для досягнення політичних, економічних та інших цілей соціальних груп, суспільств чи держав. Тривалий час (особливо

в радянській культурософській традиції) воєнна культура мислилась винятково як культура війська, тобто армії. Відповідно до думки російського дослідника А. Григор'єва до воєнної культури належать «мова, мислення, етика, філософія військових, а також особлива фізична культура. У прикладному відношенні мілітарна культура – це забезпечення життєдіяльності військового організму за рахунок відбору, систематизації, зберігання, вивчення та організації використання правил і прецедентів військової діяльності» [3].

У свою чергу, армійська культура – це сукупність артефактів, породжених специфічною військовою діяльністю, серед яких можуть бути пісні, вірші, малюнки, приказки та прислів'я, що становлять корпус культурних кодів, дешифрування яких вказує на приналежність до однієї культури. Військова історія свідчить, що сила армії будь-якої держави безпосередньо залежить від культурного рівня її особового складу. У цьому сенсі, вбираючи у себе різноманітні досягнення культури, армія, як соціальний і культурний атрибут, породжує специфічну область культури – воєнну культуру. Без оволодіння цим типом культури армія неспроможна повноцінно функціонувати та виконувати покладені на неї завдання.

Проте, згодом дослідники почали ширше дивитись на термін «воєнна культура». Зокрема, В. Гребеньков наголошує: «Воєнна культура суспільства містить ті елементи суспільної свідомості та духовної культури країни або регіону, які пов'язані з військово-політичними інститутами та процесами. Вона представляє керівні принципи поведінки у військовій сфері, норми, ідеали, що забезпечують єдність та взаємодію інститутів та організацій, надаючи цілісності та інтегрованості у військовій сфері. Як складові елементи воєнна культура суспільства містить сформовані протягом багатьох поколінь традиції захисту суспільства, діючі норми військової діяльності, ідеї, концепції та переконання народу щодо збройного захисту існуючої політичної системи та Батьківщини загалом» [4; 6]. С. Клімов продовжує традицію ширшого погляду на дане поняття і вказує, що воєнна культура – «якісна характеристика буття військової сфери діяльності, ступінь досконалості її розвитку як системи у сукупності матеріальної та духовної складових» [6]. Російський історик Ю. Кіршин розуміє під воєнною культурою «частину загальної культури соціальних груп, народів, держав, локальних цивілізацій, присутню, як у мирний, так і воєнний час у військовій діяльності, як позитивна чи негативна оцінка її цінності, рівня розвитку та ефективності» [5].

Згідно поглядів В. Бажукова, мілітарна культура є виразником наступних тверджень:

1. Воєнна культура є культурою збройних сил.
2. Воєнна культура – частина соціальної культури.
3. Воєнна культура – сукупність військових аспектів соціальної культури.
4. Воєнна культура найактивніше простежується у подібному їй типі культури, яка побутує в мілітаризованому соціумі [1].

Образи як війни, так і воєнної культури загалом генеруються тим різновидом свідомості, який є пріоритетним у індивіда та суспільства на конкретному етапі їхнього історичного розвитку. У цьому контексті, стосовно військової сфери, можна позначити три різновиди свідомості, які мають помітний вплив на формування образу воєнної культури: оборонний, пацифістський та мілітарний [9].

Наявність оборонної культури, як правило, властива невеликим державам та їхнім мешканцям, орієнтованих на тривале утримання своєї території у первинному стані. У таких спільнотах формується захисна свідомість, здатна довго чинити опір ворогу, мати плацдарм для збереження свого народу (гори, ліси, катакомби, печери) та, одночасно, захищати свій простір. У той час як пацифістська культура орієнтована на підтримання мирних взаємовідносин, відкидає будь-яку форму насилля. Пацифістська свідомість проявляється в основному в індивідуальній свідомості, натомість держава як суб'єкт влади загалом її відкидає, керуючись іншими світоглядними установками. Варто зауважити, що пацифістська свідомість має ситуативну тимчасову природу. Вона можлива лише тоді, коли держава та конкретні індивіди живуть у мирний час. Тоді пацифізм стає нормою та свого роду захистом. У разі загрози як державі, так і окремому індивіду, вони починають оборонятися, щоб зберегти життя.

Тому пацифістська культура може бути розглянута лише як частина культури миру, яка може розвиватися у надзвичайно сприятливій обстановці. Мілітарна культура виділяє саме мілітаризовану форму як основну. Присутність воєнних частин культури та її символів у соціальній культурі пояснюється і тим, що саме військові героїчні дії, з одного боку, були вагомими історичними віхами у розвитку будь-якої країни, а з іншого боку, їх інтегрували в художню культуру, для якої вони стали визначальними. Так, історія кожної країни налічує значну кількість військових перемог та поразок, що стали демаркаційними лініями в її формуванні, засобом комунікації з іншими країнами та комунікацією у межах своєї країни. Вони вплинули на мову, звичаї та обряди. При колонізації, наприклад, коли мілітарна культура тривалий час впливає і, відповідно, пригнічує колонізовану культуру, остання обов'язково асимілює її зразки. Проте, при мілітаризації культури, виокремлюють ще один небезпечний аспект – мілітаризація свідомості, ментальних структур суспільства. Як зазначає німецький історик А. Вагтс:

«Громадянський мілітаризм слід визначити як беззастережне прийняття воєнних цінностей, манер та принципів. Пріоритет віддається військовим міркуванням перед всіма іншими. Героїчне виявляється переважно у військовій службі та військових діях, у підготовці до яких і полягає головний інтерес держави та, відповідно, до яких витрачаються головні ресурси. Громадянські мілітаристи зневажають громадянську політику, парламентаризм та партії» [12].

Воєнна культура не є біологічним явищем і не успадковується генетично, хоча спроби пов'язати війни з інстинктом агресивності людини існують і продовжують розвиватися у науковій концепції. До прикладу, Г. Зіммель, К. Лоренц, вбачали джерело війни у самій природі людської психіки, агресивності людського інтелекту і масових психозах, які виникають у результаті придушення суспільством людських інстинктів.

К Лоренц стверджує, що інстинкт, який слугує у тварин заради збереження виду, у людини «переростає в гротескну і безглузду форму» і «вибиває її з колії». Агресивність із помічника перетворюється на загрозу виживанню. Насамперед треба відзначити, що згубна енергія агресивного інстинкту дісталася людині у спадок, а сьогодні вона пронизує її зусібіч; швидше за все, ця агресивність була зумовлена процесом внутрішньовидового відбору, який тривав багато тисячоліть (зокрема, пройшов через ранньокам'яне століття) і справив помітний вплив на наших предків. Коли люди досягли такого рівня, що зуміли завдяки своїй зброї, одягу та соціальній організації позбутися, у якійсь мірі, зовнішньої загрози загинути від голоду, холоду або диких звірів – ці фактори перестали виконувати свою селективну функцію, тоді, ймовірно, вступила у свої права зла й жорстока внутрішньовидова селекція. Найбільш значущим чинником стала війна між ворогуючими ордами людей, що живуть по сусідству. Війна стала головною причиною формування у людей так званих «військових доблестей», які й донині для багатьох є ідеалом, гідним для наслідування [7]. Незважаючи на наявність у ній біологічних елементів агресії, війна у більшій мірі – соціокультурне явище. Найважливішими причинами воєн залишаються політичні, економічні, ідеологічні причини, жодна з яких не мають біологічного характеру. Це ж слід сказати про військові доктрини, військово-стратегічні концепції, конкретні військові плани, програми та традиції.

Соціальний характер воєнної культури проявляється у тому, що воєнна культура, як і культура взагалі носить соціальний характер. Дане твердження підкреслює різні сторони зв'язку між воєнною культурою та суспільством. Воно відокремлює військову культуру від тих чи інших індивідуальних звичок, манер поведінки чи звичаїв властивих окремій людині. Елементами воєнної культури визнаються лише ті, які прийняті у суспільстві, мають поширення та впливають на індивіда. Суспільний характер воєнної культури проявляється також у тому, що вона прив'язана до певного суспільства, спільноти чи соціальної групи. Кожне суспільство створює свою більш чи менш розвинену воєнну культуру.

Наприклад, для німецької мілітарної культури характерними рисами є відданість обов'язку, серйозне ставлення до тактики і приголомшливе нехтування логістикою та розвідкою. Причина, через яку німецька воєнна культура приділяла так мало уваги логістиці, багато в чому пов'язана з географією. Протягом усієї історії європейських воєн німці завжди знаходилися в центрі військових операцій. Нехтування принципами розвідки зрозуміти складніше. Швидше за все, вони були пов'язані з надмірною увагою до тактики та операцій, а також із культурою суспільства, яке протягом двох світових воєн мало фундаментальну віру у вроджену расову перевагу німецького народу.

Із іншого боку, італійська воєнна культура, як зазначає Макгрегор Нокс, зіштовхнулася з фундаментальною проблемою традиції італійського генерального штабу (командирів, що не відрізнялися блискучими тактиками та військовими здібностями). У цих випадках військові були позбавлені традиції детального вивчення, планування та уваги до дрібниць, характерних для німців. Італійське суспільство в цілому, особливо середній клас, розглядало військову кар'єру в офіцерському корпусі як гідну лише найнездарніших – тобто тих, хто не здатний реалізувати себе в будь-якій іншій професії. Культура офіцерського корпусу відповідала очікуванням суспільства. Як сказав генерал У. Содду про кар'єру в італійській армії: «Коли ти маєш прекрасну тарілку пасти, гарантовану на все життя, і трохи музики, тобі більше нічого не потрібно» [10]. Таким чином, неприйняття суспільством всього, що пов'язано з військовим, а також акцент Уряду на захисті військовими організаціями режиму від революції, визначили італійську воєнну культуру.

Сполучені Штати Америки – ще одна країна з виразною, особливою мілітарною культурою, що характеризується великою увагою до логістики, надзвичайною перевагою у матеріальному забезпеченні та схильністю уникати воєнного чи політичного конфлікту до пізніх стадій. Значною мірою ця культура також демонструє географічне положення країни. Сполучені Штати – велика держава, захищена океанами. Таким чином, нарощування військової могутності вимагало особливої уваги до логістики. Навіть під час Громадянської війни в США, яка так сильно вплинула на загальну військову культуру

американських служб, війська Союзу вели континентальну війну в масштабах, еквівалентних відстаням у Європі від Парижа до Москви.

Ще одним важливим фактором воєнної культури є зміна поколінь, що відбувається у військових організаціях, коли колективний досвід старшого офіцерського складу змінюється з часом. Коли відбуваються такі зміни у колективному досвіді офіцерського корпусу, офіцери починають по-іншому дивитися на світ. Змінити ширші культурні та географічні рамки, у яких діють військові організації, практично неможливо. Сполучені Штати завжди стикаються з проблемою нарощування військової потужності і переправленні військових сил через світовий океан, тому увага до логістики залишатиметься домінуючою темою в культурі американських служб.

Іншим характерним чинником зв'язку воєнної культури та суспільства проявляється у її функціях. Воєнна культура, як частина загальної культури, регулює соціальну взаємодію членів суспільства у військовій сфері. Завдяки їй здійснюється військова соціалізація та інкультурація молодого покоління, відбувається накопичення досвіду у вигляді військово-теоретичних концепцій та військових доктрин, принципів військового мистецтва та технологій навчання і виховання. Воєнна культура може сприяти військово-патріотичному вихованню молоді, її підготовці до захисту Батьківщини, до служби у Збройних Силах. Але найголовніше, воєнна культура сприяє забезпеченню свободи та незалежності країни, мирних умов житті та праці її громадян.

Також, воєнна культура носить адаптивний характер, вона має здатність пристосовуватися до природних та соціальних умов та до природи самої людини. Геополітичні та соціальні умови відіграють неабияку роль у формуванні мілітарної культури, від них залежить її характер та ключові риси. Воєнна культура містить семіотичні та символічні властивості. Зазвичай, вона послуговується найважливішими державними символами: прапором, гербом та гімном, а також іншими характерними символами такими як нагороди, відзнаки, військова форма одягу. Семіотичний характер носять військові плакати та листівки, військові марші та пісні, художні твори, присвячені військовій темі, батальний живопис, теле-, відео- та кінофільми на військову тематику, телевізійні передачі тощо.

Висновки. Із явищем війни пов'язана не лише сфера культурних уявлень і практик, включно з традиціями, обрядами, ритуалами, звичаями, законами, мовою, що асоціюються з військовою організацією, а й цілий набір аналогічних уявлень і практик, властивих усім членам суспільства. До сфери культури, пов'язаної з веденням воєн, можна віднести і специфічні форми організації людей, покликани забезпечити успіх у військовій справі, а також ряд матеріальних об'єктів, пов'язаних із веденням воєн.

Матеріальна сфера воєнної культури містить ті об'єкти, які люди створюють і використовують для ведення війни, насамперед, зброю, спорядження, військову техніку і технології, оборонні системи, такі як фортифікаційні споруди та інфраструктуру.

Сфера організаційної культури у воєнній культурі охоплює методи організації, необхідних для підготовки та ведення війни. До неї належать тактика (організація людей безпосередньо на полі бою, під час військових дій); армія – організація групи, що бере безпосередню участь у військових діях; організацію суспільства в цілому, пов'язану з підготовкою та веденням війни.

Нематеріальна сфера воєнної культури містить сукупність ідей, переконань, уявлень та цінностей, що відображають ставлення суспільства до війни, моделі її соціального сприйняття та розуміння. Вони виражаються, зокрема, в ідеології війни, що об'єднує суспільство перед загальною небезпекою і надає сенсу військовій діяльності, моральних ідеалах суспільства, що визначають заради яких саме цінностей варто боротися і помирати, віруваннях і міфах, пов'язаних із війною, поглядах та зразках мислення, закріплених у військових доктринах та суспільній свідомості. Сюди ж зараховуються знання про війну (філософське осмислення), специфічні культурні практики, пов'язані з веденням війни (з якими маємо справу не тільки у стані війни, а й у мирний час), набір норм, що стосуються ведення війни та поведінки військових, а також всю сферу військової символіки та художньої діяльності, присвяченій воєнній тематиці [11].

Отже, воєнна культура глибоко вкорінена у культуру соціуму, пронизує її на матеріальному, організаційному та нематеріальному рівнях, а також крізь призму воєнної культури можна побачити настрої та проекції позицій соціуму на питання війни та миру в цілому.

Список використаної літератури

1. Бажуков В. Эвристические возможности антропологического подхода к исследованию военной культуры. Москва, 2009. 41 с.
2. Бажуков В. Понятия военной культуры. Москва, 2009. 16 с.
3. Гамов В. Образ войны в культуре. Москва : Армавир, 2000. 323 с.
4. Гребеньков В. Методологический потенциал концепта «военная культура общества» в исторических и политических исследованиях. Калининград : *Вестник БФУ им. И. Канта*. Вып. № 12, 2009. 126 с.

5. Киршин Ю. Великая победа: благодаря или вопреки сталинизму? Клины : Изд-во Клиновской гор. типографии, 2006. 480 с.
6. Климов С. Военная культура Франции XX века. Москва, 2001. 25 с.
7. Лоренц К. Агрессия. Москва : РИМИС, 2009. 352 с.
8. Месснер Е. Всемирная мятежевойна. Москва : Кучково поле, 2004. 512 с.
9. Чебан В. Военно-политическое сознание социума. Москва : ГА ВС, 1992. 205 с.
10. Mac Gregor K. Mussolini Unleashed. Cambridge : Cambridge University Press, 1982. 385 p.
11. Olzacka E. Wojna a kultura. Krakow : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellockiego, 2016. 242 s.
12. Vagts A. History of Militarism. New York : Meridian Books, 1959. 542 p.

References

1. Bazhukov V. Evrystycheskye vozmozhnosti antropologicheskogo podkhoda k issledovaniyu voennoi kultury. Moskva, 2009. 41 p.
2. Bazhukov V. Poniatiya voennoi kultury. Moskva, 2009. 16 p.
3. Gamov V. Obraz voyny v kulture. Moskva : Armavir, 2000. 323 p.
4. Grebenkov V. Metodologicheskyy potentsyal kontsepta «voennaia kultura obshchestva» v istoricheskikh i politicheskikh issledovaniakh. Kalininhrad : Vesnik BFU ym. I. Kanta, Vypusk № 12, 2009. 126 p.
5. Kirshin Y. Velykaia pobeda: blahodaria ili vopreki stalinizmu? Klinsky : Izdatelstvo Klyntsovskoiy horodskoiy tipografii, 2006. 480 p.
6. Klimov S. Voennaia kultura Frantsii XX veka. Moskva, 2001. 25 p.
7. Lorents K. Ahressyia. Moskva : RIMIS, 2009. 352 p.
8. Messner E. Vsemyrnaia miatezhevoyna. Moskva : Kuchkove pole, 2004. 512 p.
9. Cheban V. Voенно-politicheskoe soznanie sotsiума. Moskva : HA VS, 1992. 205 p.
10. Mac Gregor K. Mussolini Unleashed. Cambridge : Cambridge University Press, 1982. 385 p.
11. Olzacka E. Wojna a kultura. Krakow : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellockiego, 2016. 242 s.
12. Vagts A. History of Militarism. New York : Meridian Books, 1959. 542 p.

INTEGRATION OF THE PHENOMENON OF MILITARY CULTURE WITHIN THE CULTURE OF SOCIETY

Chupryna Yulia – Postgraduate student, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

This article presents the author's view of the phenomenon of «military culture» as one of the parts in research about cultural dimension of the phenomenon of war. Military culture is perceived as one of the elements of a common (global) culture accommodating the phenomenon of war, embracing both the practical issues of its preparation and conduct as well as models and forms of thinking, symbolic and semiotic expressions. Based on the broad understanding of the concept of culture, which concerns all branches of human life, it is related to war and its perception, common to all society. Military culture contains various elements, such as material objects, technologies, manners, customs, attitudes, beliefs, rituals, knowledge and symbols. By dividing military culture into three spheres – material, organizational and non-material, it is possible to study and analyze the dynamics of this phenomenon, to examine the mutual influence among its elements, leading to structural changes within the large-scale concept of culture.

Key words: war, culture, military culture, society, culture of society.

UDC 316.7:355.015](477)(045)

INTEGRATION OF THE PHENOMENON OF MILITARY CULTURE WITHIN THE CULTURE OF SOCIETY

Chupryna Yulia – Postgraduate student, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

In today's world, culture becomes the key to understanding the internal logic of war, its forms and patterns of warfare. Military culture is a set of ideas, beliefs, prejudices that guide the actions of state-run military organisations. Furthermore, military culture regulates the internal conditions that give special character to the military structure and determine the manner and form of military operations.

The aim objective of the study is to investigate the multidimensional phenomenon of military culture, its methodological foundations, as well as the specifics of its integration into the culture as a whole.

In accordance with the aim of the article, the relevant **tasks** were set, namely:

- to reveal the meaning of the concept of «military culture»;
- to investigate the extent to which this concept is integrated into culture as a whole.

Scientific novelty of the article is determined by extrapolating culturological approach to the study of the phenomenon of military culture, as well as by interaction of different cultural dimensions, which in a globalized information society play a primary role in shaping the specific features of military culture and culture of the society as a whole.

Conclusions. Military culture, despite its specificity, contains identical features of culture, in particular – it is not a biological phenomenon and does not belong to the natural world, has a social and adaptive character, and includes semiotic and symbolic aspects. Military culture, in its mental, theoretical and praxeological parts, is the substantive basis of social culture.

Key words: war, culture, military culture, society, culture of society.

Надійшла до редакції 17.01.2022 р.